

Kurzus kódja(i): **FLM 212.01**
FLM 211.14

Kurzus címe: **Filmelmélet szeminárium: szakszövegolvasás**

Tanár neve: **Margitházi Beja egy. adj.**

Kurzus időpontja, helye: **kedd 10.30-12.00, -137**

Kurzus típusa: **Szeminárium**

Kurzus leírása: A tantárgy a klasszikus (vagyis főként az 1960-as éveket megelőző) filmelmélet két meghatározó tendenciáját, a realista és a formalista elgondolásokat tekinti át, szövegolvasó szeminárium formájában. Ennek keretében egyaránt terítékre kerülnek meghatározó filmalkotói csoportok teoretikus eszmefuttatásai (pl. egyes klasszikus avantgárd filmkészítők filmelméletei, az orosz montázsteória), valamint a formalista és realista irányzat meghatározó teoretikusainak (pl. Rudolf Arnheim, Balázs Béla, André Bazin) legfontosabb gondolatai.

Kurzus teljesítésének követelményei: Az egyes órákra kijelölt, kötelező **szövegek elolvasása**, a közös elemzésekben való **aktív közreműködés**, a vállalt **prezentációk, kiselőadások bemutatása, a félévi ZH megírása.**

Figyelem: háromnál több hiányzás esetén a tárgy nem teljesíthető, 15 percnél hosszabb késés után a jelenlét automatikusan érvénytelennek számít.

Kötelező / ajánlott filmek: -

Kötelező / ajánlott irodalom: **A félév egyes témakörei és a kapcsolódó olvasmányok:**

1. A mozgókép elmélete a kezdetektől az első filmelméleti munkákig

A sajtóság természetrajza – források. *Filmspirál 2* (II. évf. 1996/1.) pp. 1–66.

Lukács György: A film poétikája. In: Lukács: *Ifjúkori művek*. Budapest: Magvető, 1977. pp. 594–600.

2. Korai francia filmelmélet (az impresszionisták és a „tisztá film”)

A sajtóság természetrajza. *Filmspirál 2* (II. évf. 1996/1. szám) pp. 1–66.

[Különösen: Moussinac: A film ritmusa, Delluc: A film művészete, Fotogénia.]

A sajtóság természetrajza – források. *Filmspirál 3* (II. évf. 1996/3. szám) pp. 73–98. [Különösen: Jean Epstein: Néhány szó a fotogéniáról; Germaine Dulac: A valódi mozgófénykép.]

Canudo, Ricciotto: Álomgyár. *Filmspirál 15–16* (IV. évf. 1998/5–6. szám)

3. Az orosz formalisták és az orosz montázselmélet: Vertov és Eisenstein

Eichenbaum, Borisz: A „formális módszer” elmélete. In: Bókay Antal–Vilcsek Béla (szerk.): *A modern irodalomtudomány kialakulása. Szöveggyűjtemény*. Budapest: Osiris, 1998. pp. 248–267.

Vertov, Dziga: A filmszemtől a rádiószemig. In: Vertov: *Cikkek, naplójegyzetek, gondolatok*. Magyar Filmtudományi Intézet, 1973. 132–145.

Eisenstein, Szergej: Montázstípusok. In: Eisenstein: *Forma és tartalom I*. Budapest: Magyar Filmtudományi Intézet, 1964. pp. 111–123.

Eisenstein: A forma materialista megközelítésének kérdéséhez. In: Eisenstein: *Válogatott tanulmányok*. Budapest: Áron Kiadó, 1998. pp. 63-70.

Eisenstein: A filmforma dialektikus megközelítése. In: Eisenstein: *Válogatott tanulmányok*. Budapest: Áron Kiadó, 1998. pp. 115–131.

Eisenstein: Montázs 1938. In: Eisenstein: *Válogatott tanulmányok*. Budapest: Áron Kiadó, 1998. pp. 151–184.

4. Formanyelvi megközelítés: Balázs Béla

Balázs Béla: *Látható ember. A film szelleme*. Budapest: Gondolat, 1984. Különösen: A közelkép. pp. 52–61. A tárgyak arca. pp. 62–69. Természet és természetesség. pp. 70–88. A képvezetés. pp. 89–100. A vágás. pp. 159–171. (a könyv új kiadása: Budapest: Palatinus, 2005.)

5. Formalista filmelméletek: Rudolf Arnheim

Arnheim, Rudolf: *A film mint művészet*. Budapest: Gondolat, 1985. pp. 17–38.

6. Filmelméleti realizmus: André Bazin

Bazin, André: A fénykép ontológiája. pp. 16–23., A filmnyelv fejlődése. pp. 24–43., Tilos a montázs. pp. 48–59. A filmművészeti realizmus és az olasz iskola a felszabadulás után. pp. 369–396. In: Bazin: *Mi a film?* Osiris, 1995.

Ajánlott összefoglaló művek:

Elsaesser, Thomas – Hagener, Malte: *Film Theory: An Introduction Through the Senses*. New York: Routledge, 2010.

Casetti, Francesco: *Filmelméletek 1945–1990*. Budapest: Osiris, 1998.

Andrew, Dudley J.: *The Major Film Theories. An Introduction*. London–Oxford–New York: Oxford University Press, 1976.

Hill, John – Gibson, Pamela Church (eds.): *Oxford Guide to Film Studies*. Oxford–New York: Oxford University Press, 1998.

Stam, Robert: *Film Theory: An Introduction*. Oxford: Blackwell, 2000.

Aitken, Ian: *European Film Theory and Cinema*. Edinburgh UP, 2001.

Carroll, Noël. *Philosophical Problems of Classical Film Theory*. Princeton: Princeton UP, 1988.

Tredell, Nicholas, ed. *Cinemas of the Mind: A Critical History of Film Theory*. Cambridge: Icon Books, 2002.
